

Warszawa, 18 maja 2016 r.

**Komunikat FOR:
PiS przywraca monopole. Uderzenie w sektor prywatny.**

Nowela Prawa zamówień publicznych uchwalona przez Sejm w piątek 13 maja dopuszcza bardzo szerokie stosowanie tzw. *in-house*, czyli powierzania zadań przez podmioty publiczne swoim spółkom zależnym bez przetargu.

W praktyce konsekwencje przyjętej regulacji będą najbardziej widoczne w gospodarce odpadami komunalnymi, ponieważ działa tam wiele prywatnych przedsiębiorstw. Gminy będą mogły powierzać odbiór odpadów swoim spółkom zależnym z pominięciem procesu konkurencyjnego (o ile posiadają taką spółkę). Jest to pogłębienie zmian zapoczątkowanych ustawą o gospodarowaniu odpadami z lipca 2013, które w praktyce eliminuje resztki zasad wolnorynkowych w gospodarowaniu odpadami komunalnymi.

Jesteśmy ciągle gospodarką rozwijającą się i to, jak szybko będziemy doganiać kraje rozwinięte, zależy od poziomu produktywności naszej gospodarki. To tempo będzie wolniejsze, jeżeli będziemy szli w kierunku dalszego rozszerzania, już obecnie bardzo dużej, władzy polityków nad gospodarką. Wg danych OECD, wypadamy najgorzej zarówno na tle państw OECD, jak i UE-28, pod względem dominującej roli państwowych spółek w wielu sektorach. Konkurencja już jest silnie ograniczona w takich sektorach jak m.in. rolnictwo, górnictwo, energetyka, gaz ziemny, transport, czy poczta. Nowelizacja dodaje do tej listy kolejny sektor.

Szerzej w przypadku spółek komunalnych w Polsce, istnieją problemy z zarządzaniem i nadzorem właścicielskim JST (NIK, 2015b; NIK, 2014). W efekcie wiele z nich przynosi straty. Dlatego można mieć obawy, że umożliwienie władzom lokalnym realizacji zadań *in-house* bez przetargu, umożliwi im subsydiowanie w ten sposób spółek komunalnych, zamiast poprawy produktywności albo wycofywania JST z danej dziedziny.

Doświadczenia międzynarodowe wskazują, że zlecenie gospodarki odpadami firmom prywatnym jest tańsze. Simões i Marques (2012) zidentyfikowali 53 prace dotyczące prywatyzacji gospodarki odpadami. 31 z nich wskazuje, że taniej dostarcza te usługi sektor prywatny, 4 - że sektor publiczny, a 18 nie znajduje istotnych różnic. Autorzy stworzyli również model na podstawie wyników tych wcześniejszych prac, który wskazał, że korzyści z prywatyzacji spadają z czasem. Prawdopodobną przyczyną mogła być koncentracja rynku, Dijkgraaf i Gradus (2007) pokazali, że w Holandii monopolizacja ogranicza korzyści ze zlecenia gospodarki odpadami firmom prywatnym. Warto zauważyć, że w przypadku Polski koncentracja rynku nastąpiła przymusowo na skutek ustawy z 2013 r.

Jeszcze przed przyjęciem wspomnianej ustawy z 2013 r. FOR ostrzegał, że porzucenie modelu wolnej konkurencji (gdzie właściciel nieruchomości sam wybierał firmę zajmującą się odbiorem odpadów) na rzecz monopolu gminy rodzi szereg ryzyk związanych z efektywnością i kosztami zagospodarowania odpadów oraz prawdopodobnie nie rozwiąże istniejących problemów np. kwestii nielegalnego składowania. Obawy te w dużej mierze się zmaterializowały: śmieci w

dalszym ciągu zalegają w lasach, a opłaty za odbiór odpadów komunalnych w wielu gminach znacząco wzrosły (NIK, 2015a).

Przyjęta w piątek zmiana idzie jeszcze dalej – obowiązek wyboru firmy zajmującej się odbiorem odpadów na terenie gminy w drodze przetargu był metodą kontroli kosztów tej działalności (choć niepozbawioną wad) i ostatnią linią obrony mieszkańców przed nieuzasadnionym wzrostem opłat.

Piątkowa nowela to nie tylko dramatyczna wiadomość dla wielu polskich firm, które pomimo podjętych inwestycji i ciągłego podnoszenia efektywności zostaną pozbawione znacznej części swoich przychodów na rzecz spółek, których głównym atutem jest samorządowy właściciel. To także rachunek, który zapłacą wszyscy mieszkańcy gmin, które zdecydują się na tzw. in-house. Firma komunalna, która ma gwarantowane przychody, na dodatek liczone metodą „koszt plus”, nie musi martwić się o podnoszenie efektywności – mieszkańcy i tak zapłacą.

Literatura:

- Dijkgraaf, E. i Gradusb, R. (2007), Collusion in the Dutch waste collection market, Local Government Studies, 33(4)
- NIK (2014), Funkcjonowanie spółek komunalnych w województwie łódzkim, Informacja o wynikach kontroli, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,7771,vp,9739.pdf>
- NIK (2015a), Wdrożenie w gminach nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, Informacja o wynikach kontroli, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,8670,vp,10785.pdf>
- NIK (2015b), Realizacja zadań publicznych przez spółki tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,10139,vp,12457.pdf>
- Simões, P. i Marques, R.C. (2012), On the economic performance of the waste sector. A literature review, Journal of Environmental Management, 106:40-47

KONTAKT DO AUTORA

Rafał Trzeciakowski

Ekonomista

e-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)